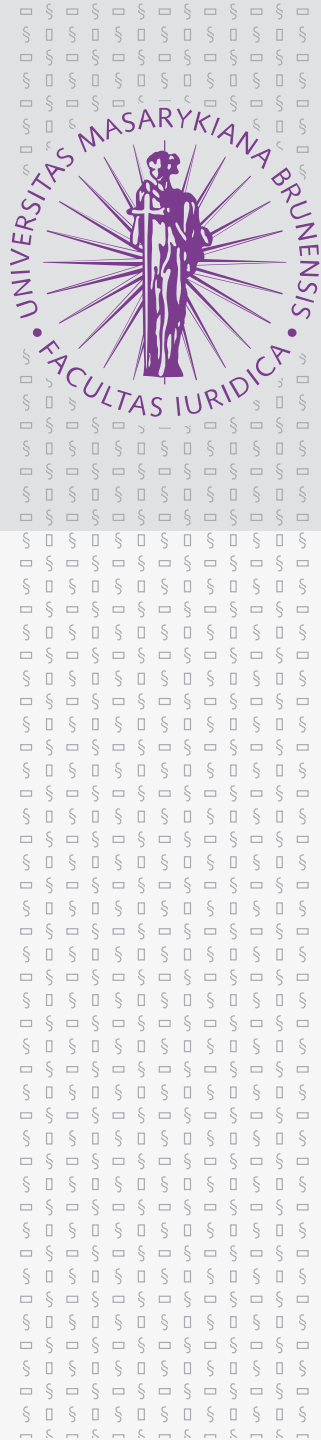

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Právní dějiny

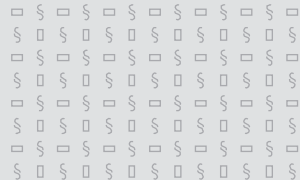
MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Franská říše

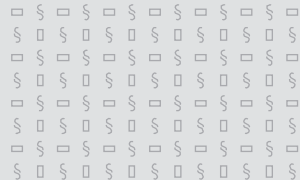
Zrod středověké Evropy – zdroje

- **antické dědictví** (řecká kultura a vzdělanost, státní tradice, vybudovaná římská správa, latina, právní systém)
- **křesťanství**
- **vitalita barbarů** (především germánských a slovanských kmenů)

Frankové

- dělení
  - sálští
  - ripuárští (ribvárští)
  - chattuarští (chamavští)
- byli foederati
- zůstávali pohany

Vznik Francké říše

- sálský panovník **Chlodvík I.** (Chlodovech, Chlodwig, 482-511)
  - vyvrátil Syagriovu říši
  - brutálně se zbavil krále ripuárských Franků = sjednotil všechny Franky
  - přijal křest (497 – 498)
  - přijímal do své rady i Galoromány

Vznik Francké říše

- sálský panovník **Chlodvík I.** (Chlodovech, Chlodwig, 482-511)
  - vyvrátil Syagriovu říši + později tolosánskou říši Vizigótů
  - brutálně se zbavil krále ripuárských Franků = sjednotil všechny Franky
  - přijal křest (497 – 498)
  - přijímal do své rady i Galoromány

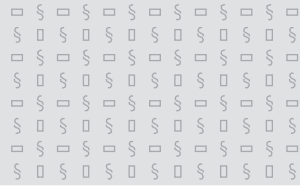
Etapy vývoje

1. vláda **Merovejců** (6. – 7. století)
2. vláda **Karolingů** (Karlovců, Arnulfovců;
8. – 9. století)

Ad 1. Období vlády Merovejců

- **vrchol** na konci první poloviny 6. století
- patrimoniální pojetí státu
- **základ správy říše** pro celou dobu
- územní správa (hrabství, vévodství, kmenová vévodství, marky)

Ústřední orgány

- comes palatii
- major domus (major palatii)
- březnová pole
- užší shromáždění velmožů

Územní správa

- původně

- germánské setniny

- pak

- hrabství

- vévodství (ducatus)

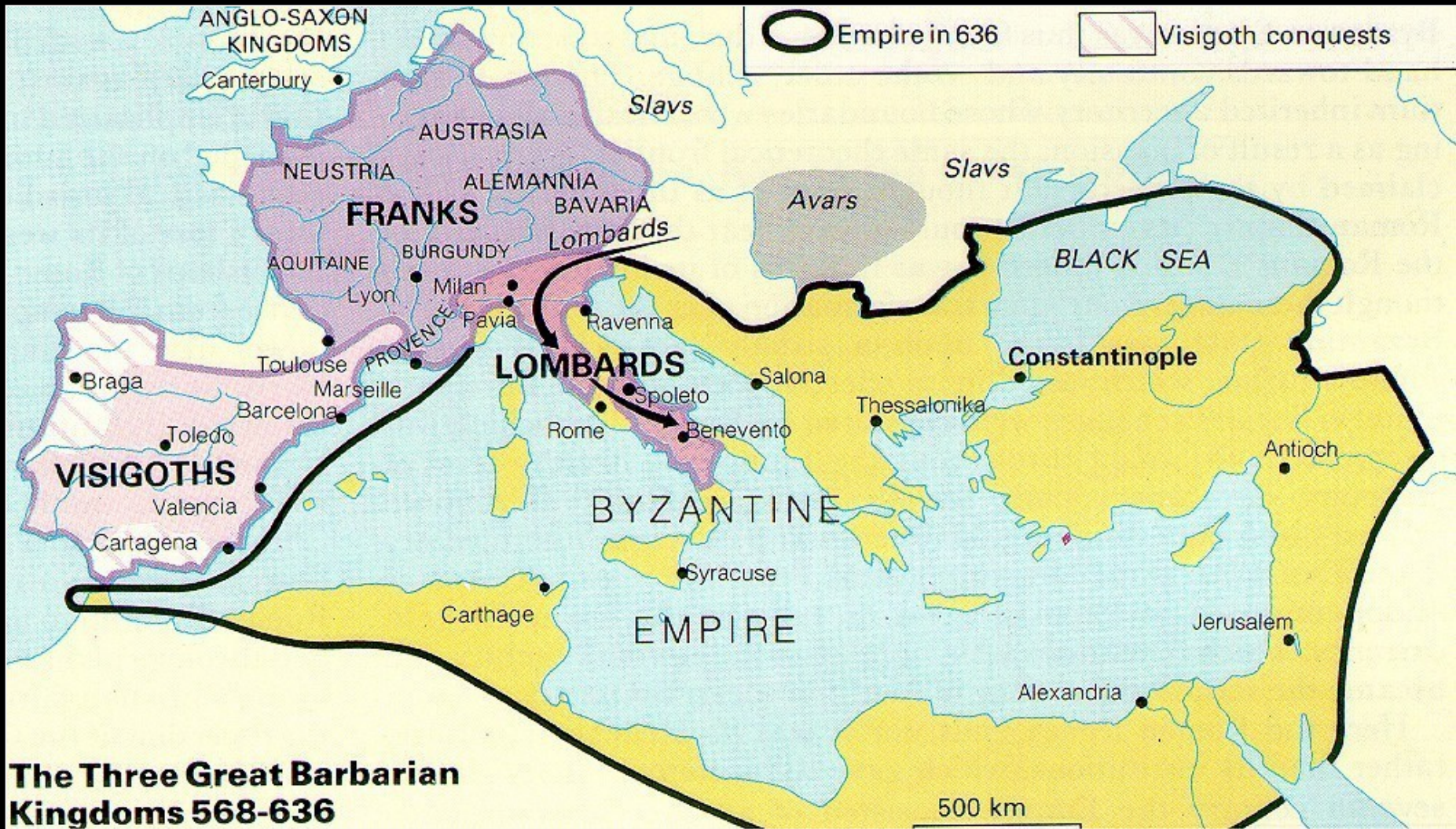
- kmenová vévodství (v nově připojovaných částech říše)

Podmínky výkonu státní moci

- destabilizační faktory
  - dědění všemi mužskými potomky (Austrasie, Neustrie, Aquitanie a Burgundsko)
  - úpadek moci panovníka
- růstu církevní moci nepůsobil jednoznačně
- stmelující prvek
  - vnější nebezpečí

The Three Great Barbarian Kingdoms 568-636

Podmínky výkonu státní moci

- destabilizační faktory
  - dědění všemi mužskými potomky (Austrasie, Neustrie, Aquitanie a Burgundsko)
  - úpadek moci panovníka
- růstu církevní moci nepůsobil jednoznačně
- stmelující prvek
  - vnější nebezpečí

Soissons

Aachen

Lev III. – Ježíš - Karel I.

Karel IV. – Maxmilián I.

Václav IV.

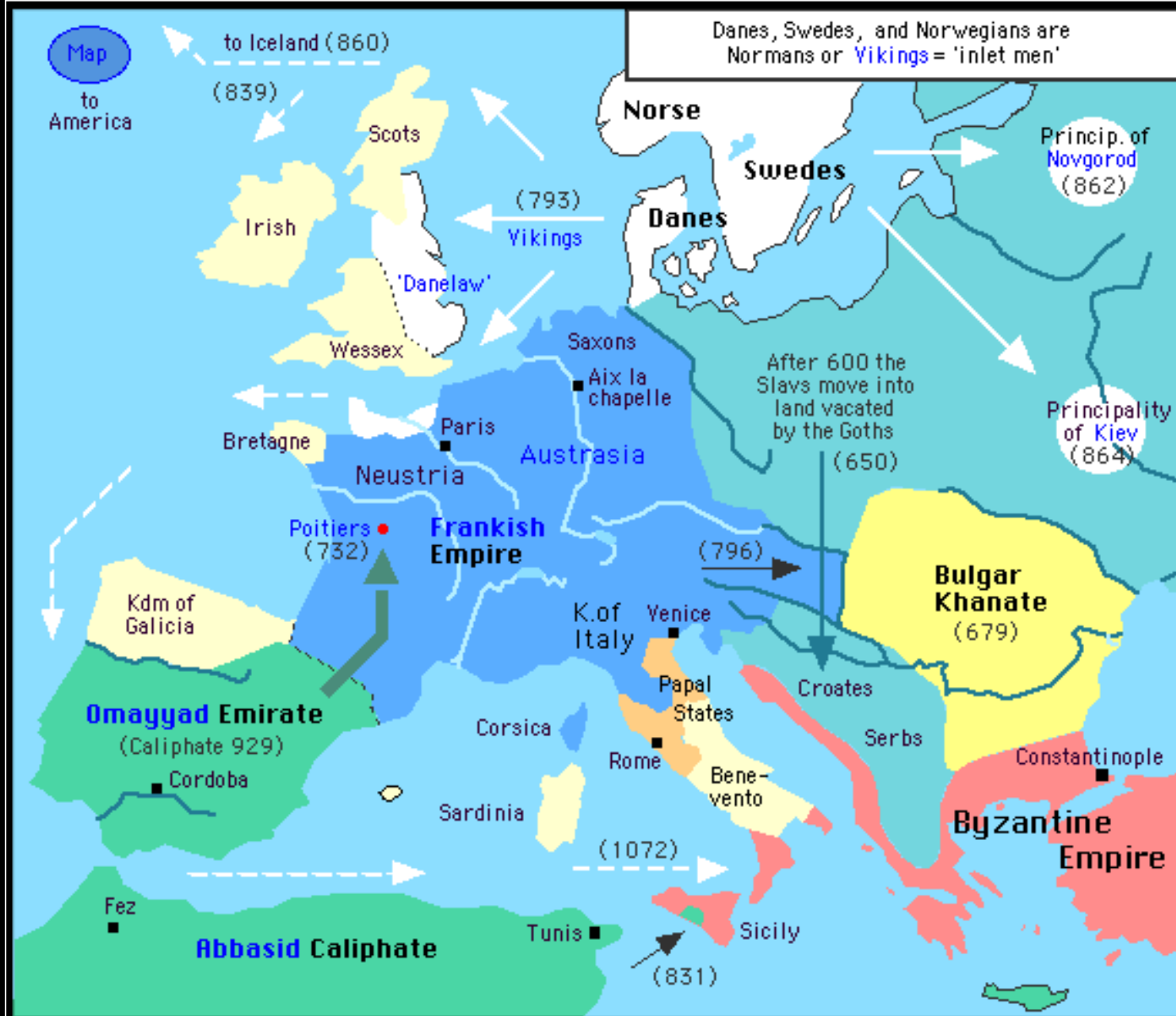
Frankské právo za Merovejců

- vyrůstalo ze **zvyklostí** rodové společnosti
- ovlivňovaly je **instituty římského práva**
- **panovnická nařízení**
- specifíkem **leges barbarorum**

Ad 2. Období vlády Karolingů (Karlovců)

- majordomové
- **Pippin Krátký (Mladší)** králem (751)
- dynastie Karlovců (Karolingů)
- vrcholem vláda Karla Velikého (768 – 814)

Danes, Swedes, and Norwegians are Normans or Vikings = 'inlet men'

Map to America

People : [Charlemagne](#)

History : 500-1000

Back to: [Worldmap](#)

Pipin III. Krátký

Ad 2. Období vlády Karolingů (Karlovců)

- majordomové
- **Pippin Krátký (Mladší)** králem (751)
- dynastie Karlovců (Karolingů)
- vrcholem vláda Karla Velikého (768 – 814)

A detailed portrait of Charles V, Holy Roman Emperor, wearing a crown and holding a scepter. The image is a reproduction of a painting, likely by Titian, showing the emperor with a long, full beard and hair, wearing an ornate crown and a richly decorated garment. The background is dark, and the text is in a Gothic script.

Karolus
impans

Maguus
Annis 14.

Karel Veliký

- vytvořil ohromnou a dobře **organizovanou říši**
- podporoval kulturu a vzdělání (**karolinská renesance**)
- nechal se korunovat jako **císař**
  - teorie **translatio imperii**
  - **konflikt s Byzancí**

Richardus

Abbas

Gregorius episcopus

Karel Veliký

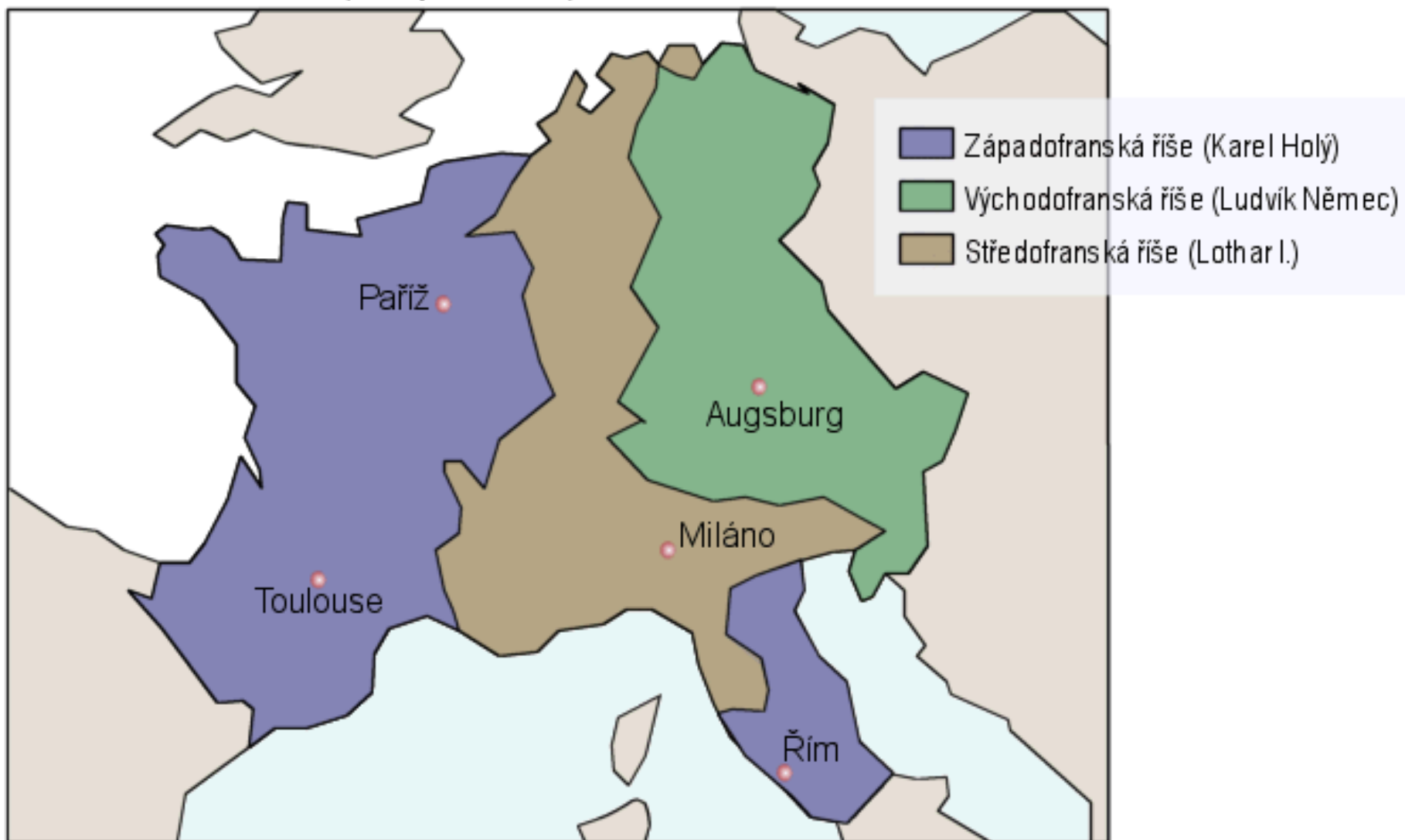
- vytvořil ohromnou a dobře **organizovanou říši**
- podporoval kulturu a vzdělání (**karolinská renesance**)
- nechal se korunovat jako **císař**
  - teorie **translatio imperii**
  - konflikt s Byzancí

Rozdělení říše

- Ludvík I.
- **verdunská smlouva (843)**
- smlouva z Mersenu (870)
- ribemontská smlouva (880)

Verdunská smlouva (843 po Kristu)

Rozdělení říše

- Ludvík I.
- **verdunská smlouva (843)**
- smlouva z Mersenu (870)
- ribemontská smlouva (880)

Sociální struktura Franské říše

■ raněfeudální společnost

- vládnoucí vrstvu představovala aristokracie (velmožové, šlechta)
- vyčleňovali se příslušníci církve
- držitelé drobných přidělů půdy – sedláci
- otroci (servi, scalci, mancipia)

■ obyvatelstvo pestré i národnostně

- důsledek: **místní partikularismus** v právu

Organizace státního aparátu

- **panovník** (král, císař; bannus regius)
- **družina**
- **poradní orgány**
  - březnová (později májová a pak vlastně letní) pole
  - šlechtická shromáždění
  - státní (královská) rada
- **úředníci**
  - zpravidla i předsedali soudům
  - ústřední, dvorští, venkovští; královští poslové

Organizace státního aparátu

- **panovník** (král, císař; bannus regius)
- **družina**
- **poradní orgány**
  - březnová (později májová a pak vlastně letní) pole
  - šlechtická shromáždění
  - státní (královská) rada
- **úředníci**
  - zpravidla i předsedali soudům
  - ústřední, dvorští, venkovští; královští poslové

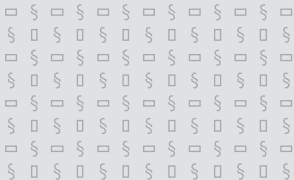
Dvorští úředníci

- = osobní služebníci panovníka
- senešál (siniscalcus, Seneschalk)
- maršál (comes stabuli)
- číšník (pincerna)
- komorník (camerarius)

Ústřední úředníci

- majordomus (major domus, major palatii)
- palácový hrabě (comes palatii)
- kancléř (cancelarius)

Venkovská správa

- setniny – setník
- hrabství – hrabě (comes, grafio)
- vévodství (ducatus) – vévoda (duce, dux)
- kmenová vévodství – král
- královští poslové (missi dominici)

Prameny franckého práva

- z převážné části **právní obyčeje**
- výsledky **uvědomělé právotvorby panovníků** (relativně časté)
  - *leges barbarorum*
  - *leges Romanae barbarorum*
  - kapituláře
- **místní partikularismus**

Leges barbarorum

- nejstarší vizigótský **Eurichův kodex** (Codex Euricianus; 2. pol. 5. st. ➔ **Liber iudiciorum**)
- burgundská **Lex Gungobada** (konec 5. st.)
- langobardský **Rotariho edikt** (Edictus Rothari; 1. pol. 7. st.)
- zvláštní **Theodorichův edikt** (Edictum Theoderici regis) z konce 5. nebo začátku 6. st.
- Pactus legis Salicae, pozdější jednoduše **Lex Salica** z doby krále Chlodvíka I. (zač. 6. st.)
- **Lex Ribvaria** (právo ripuárských Franků z pol. 7. st.)
- **Lex Francorum Chamavorum** (právo chattuárských Franků ze zač. 9. st.)

Lex Salica

Fig. 1.—The King of the Franks, in the midst of the Military Chiefs who formed his *Thronse*, or armed Court, dictates the Salic Law (Code of the Barbaric Laws).—Fac-simile of a Miniature in the "Chronicles of St. Denis," a Manuscript of the Fourteenth Century (Library of the Arsenal).

mandalga uir p[er] h[ic]

**ONCE ROLOU
LE G[ra]ve
CENS FRAN**

coram iudice d[omi]no
 ad p[er] d[omi]no condita f[er]m
 magna f[er]ma p[er]ce f[er]m p[er]funde inco
 suo corpore n[on] h[ic] meolonia eandem
 f[er]ma d[omi]na **A**u d[omi]na uel q[ui] t[er]m[ina]
 ad eandem p[er] d[omi]no eandem d[omi]ni
 ab h[ic] p[er] d[omi]no **D**um eandem ab h[ic] p[er] d[omi]no
 b[er] d[omi]no in p[er] d[omi]no d[omi]no in p[er] d[omi]no
 claudu iuste in p[er] d[omi]no quod d[omi]no
 d[omi]no iustitiam custodit p[er] d[omi]no
Pro ut aut salica lege p[er] d[omi]no
 p[er] d[omi]no qui aut eandem

Leges barbarorum

- nejstarší vizigótský **Eurichův kodex** (Codex Euricianus; 2. pol. 5. st. ➔ **Liber iudiciorum**)
- burgundská **Lex Gungobada** (konec 5. st.)
- langobardský **Rotariho edikt** (Edictus Rothari; 1. pol. 7. st.)
- zvláštní **Theodorichův edikt** (Edictum Theoderici regis) z konce 5. nebo začátku 6. st.
- Pactus legis Salicae, pozdější jednoduše **Lex Salica** z doby krále Chlodvíka I. (zač. 6. st.)
- **Lex Ribvaria** (právo ripuárských Franků z pol. 7. st.)
- **Lex Francorum Chamavorum** (právo chattuárských Franků ze zač. 9. st.)

Leges Romanae barbarorum

- Lex Romana Visigothorum (**Alarichův breviář**)
- Lex Romana Burgundiorum

Alarichův breviář (zač. 6. století)

Leges Romanae barbarorum

- Lex Romana Visigothorum (**Alarichův breviář**)
- Lex Romana Burgundiorum

Kapituláře

- = **dílčí královské zákony**
- capitularia mundana (upravující světské záležitosti),
- capitularia ecclesiastica (upravující církevní záležitosti)
- capitularia mixta

CAPITVLARIA
REGVM
FRANCORVM.

Additæ sunt Marculfi monachi & aliorum formulæ veteres,
& Notæ doctiffimorum virorum.

*STEPHANVS BALVZIVS Tutelensis in unum collegit, ad vetustiffimos
codices manuscriptos emendavit, magnam partem nunc primum edidit,
Notis illustravit.*

TOMVS PRIMVS.

PARISIIS

Excudebat Franciscus Muguet Regis & illustrissimi Archiepiscopi
Parisiensis typographus.

MDCLXXVII

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Další zdroje poznání práva

■ soukromé zápisy práva

- Hinkmar: De ordine palatii (O řádu královského dvora) z pol. 9. st.

■ listiny

- soubory formulářů (například Formulae Marculfi ze 7. st.)

Soudní záležitosti

- první instance
  - původně soud setniny
  - pak **soud hraběte**
  - zvláštní **církevní soudy**
  - **královský (dvorský) soud**
- odvolací (i první) instance
  - **panovník** /často jeho jménem úředníci (majordomus, palácový hrabě)/

CITRORARTINUS.

SABBARIAS PANNONIARUM.
OPTIMO ORIGINOSUS FUIT.

Sed non a Italia ac in status e; paren-
tibus secundum saeculi dignitatem. Non
in famis genilibus tamen pater ei miles
primus post tribunus militum fuit. Ipse
maxima militum in adolescentia secutus, in
scolares alas sub rege constantio. deum
sub iuliano cesare militavit. Non tamen
sponte quia a primis fere annis diuina po-
tius servitute sacri Nilusensis pueri in spi-